МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра Економіки

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, к.е.н., доцент
_____ **Осіпова А.А.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

На тему: «Економічна безпека та правове забезпечення інтелектуальної власності в Україні»

Виконала – студентка 2 курсу,
групи 21 м-е
освітньої програми «Економіка і підприємництво»
спеціальності 051 Економіка
Давидова Олена Ігорівна

Науковий керівник – професор, доктор економічних нук
Мудрак Руслан Петрович

Умань – 2023 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра_____

Освітня програма_____

Спеціальність _____
(код, назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

“_____” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студенту
_____
(прізвище, ім’я, по батькові)

1. Тема роботи _____
_____
_____

керівник роботи _____,
(прізвище, ім’я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “___”_____20___ року №_____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____
_____
_
_____

4. Перелік питань, які потрібно розробити
_____
_____
_____
_____
_____

_____

_____

5. Перелік графічного матеріалу

_____

_____

_____

_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи		10-21.10.2022
2.	Одержання індивідуального завдання	Через 1-2 дні після вибору теми	
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	Через 1-2 дні після одержання завдання	
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи		
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	До початку II семестру	
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків		
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	За 2-3 тижні до захисту	29.11.2023

8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	Не менш, ніж за 10 днів до попер захисту	01.12.2023
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	Не менш, ніж за 3-4 дні до відгуку	06.12.2023
10.	Одержання відгуку наукового керівника	За 1-2 дні до поперед захисту	08.12.2023
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	1-2 дні перед затвердженням	11.12.2023
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	Не менше, ніж за 4 робочих дні до захисту	12.12.2023
13.	Одержання рецензії	Не менше, ніж за 3 робочих дні до захисту	13.12.2023
14.	Захист кваліфікаційної роботи	грудень	18.12.2023

Студент _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Реферат

на кваліфікаційну роботу «Економічна безпека та правове забезпечення інтелектуальної власності в Україні»

студентки факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва
Давидової Олени Ігорівни

Економічна безпека та правове забезпечення інтелектуальної власності є важливими аспектами розвитку економіки в Україні. Інтелектуальна власність включає у себе авторські права, патенти, товарні знаки та інші права, що виникають в результаті творчої діяльності людей.

Забезпечення прав інтелектуальної власності є гарантією захисту інновацій та інтелектуальної праці, що є важливим чинником для економічного зростання та привабливості України для іноземних інвесторів. Однак, несанкціоноване використання інтелектуальної власності становить серйозну загрозу для економічної безпеки країни.

В Україні існують закони та механізми, що регулюють правове забезпечення інтелектуальної власності. Національне законодавство України відповідає міжнародним стандартам охорони інтелектуальної власності, а також передбачає захист правообладателів та можливості для врегулювання спорів і порушень прав.

Забезпечення економічної безпеки та правового забезпечення інтелектуальної власності в Україні має велике значення для стабільного розвитку країни, залучення іноземних інвестицій та покращення життя громадян.

ЗМІСТ

ВСТУП……... 7

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ……..……..... 9

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЧИННИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ……..……..…….14

2.1. Методичні засади оцінки економічної безпеки та інтелектуальної власності в Україні……14

2.2. Стан економічної безпеки та правового забезпечення інтелектуальної власності в Україні ……20

2.3. Ключові проблеми та причини надмірних ризиків економічної безпеки та порушення прав інтелектуальної власності в Україні ….……..….……30

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ…….....36

ВИСНОВКИ……..……46

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ……..…..……...48

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку українського суспільства актуалізуються проблеми забезпечення економічної безпеки та правової охорони інтелектуальної власності.

Актуальність дослідження теми полягає в розумінні важливості економічної безпеки на правове забезпечення інтелектуальної власності для стабільного розвитку країни. Інтелектуальна власність, така як патенти, авторські права та торговельні марки, є важливим ресурсом, що сприяє інноваційному розвитку та конкурентоспроможності національної економіки. Однак в Україні існує низка проблем, пов'язаних з економічною безпекою та правовим захистом прав інтелектуальної власності.

До них відносяться недосконаліть законодавчого регулювання, недостатній рівень по інформованості та освіти населення щодо важливості захисту прав інтелектуальної власності, а також неефективність існуючих заходів боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності.

Мета кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є аналіз економічної безпеки і правового забезпечення інтелектуальної власності та визначення шляхів покращення її стану для забезпечення сталого економічного розвитку країни.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретичні аспекти економічної безпеки та інтелектуальної власності в Україні .

2. Визначити методичні засади оцінки економічної безпеки та інтелектуальної власності в Україні.

3. Проаналізувати стан економічної безпеки та правового забезпечення інтелектуальної власності в Україні.

4. Дослідити ключові проблеми та причини надмірних ризиків економічної безпеки інтелектуальної власності в Україні.

5. Узагальнити напрямки удосконалення захисту інтелектуальної власності та підвищення економічної безпеки України.

Об`єктом дослідження є економічна безпека та правове забезпечення інтелектуальної власності в Україні.

Предметом дослідження є взаємозв'язок між станом економічної безпеки в Україні та правовим забезпеченням інтелектуальної власності. Дослідження також включатиме аналіз та вплив цих факторів на економічний розвиток країни.

Методи дослідження. Для повного та всебічного вивчення кваліфікаційної роботи було використано комплекс загальнонаукових та правових методів дослідження, серез яких метод аналізу законодавства, статистичні дані, порівняльний аналіз з іншими країнами, вивчення судової практики та аналіз наукових публікацій.

Інформаційна база дослідження. Наукове дослідження проводилося на основі вивчення праць вітчизняних та закордонних фахівців в сфері інтелектуальній власності таких як, К. М Швабт, К. Ж. Кауфман, Янс Кулманн, Деніел Генріксон, А. Янковської, С.Й. Вовканича, М.Н. Руткевича, В.К. Левашова, Т.В. Бауліної, І.Ф. Радіонової , Мельник І. М., Гриценко А. В., Крижанівський Є. О., та вітчизняної нормативної бази у вигляді законних та підзаконних актів та статистичних джерел інформації таких як, ЗУ "Про авторське право та суміжні права", ЗУ "Про патенти на промислові зразки", та інші, що мають значну науково-практичну цінність.

Структура роботи. Магістерська робота містить вступ, основну частину, що має 3 розділи та 3 підрозділів, висновки, список використаної літератури та джерел, який має найменування. Загальний обсяг роботи 53 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Економічна безпека та інтелектуальна власність - це два взаємопов'язані поняття, що мають велике значення для розвитку країни. Теоретичні аспекти цих понять допомагають зрозуміти їхню природу та роль у сучасному економічному середовищі.

Економічна безпека є одним з ключових факторів стабільного розвитку держави та її конкурентоспроможності на світовому ринку. Економічна безпека визначається як стан захищеності національних інтересів в економічній сфері від внутрішніх і зовнішніх загроз, вона спрямована на підтримання та зміцнення економічного потенціалу держави, забезпечення ефективного функціонування ринкової економіки, підвищення добробуту населення та зміцнення міжнародної позиції держави [1, с. 4, 5-10].

Економічна безпека - це стан захищеності економічних інтересів країни та її громадян від зовнішніх загрозі небезпек. Вона забезпечує стабільність економічної системи, сприяє розвитку підприємництва, залученню інвестицій та підвищенню рівня життя населення. [2, с. 5-10]

Економічна безпека охоплює багато взаємопов'язаних аспектів економіки, таких як інфраструктура, системи соціального забезпечення та державна економічна політика. [3 с. 5-8]

За визначенням ЄС, економічна безпека базується на трьох підходах:

- забезпечення мікроекономічної стійкості (тобто сильні та стійкі окремі підприємства);
- забезпечення макроекономічної стійкості (тобто макроекономічної стабільності та загальної національної стійкості);
- забезпечення соціальної безпеки (щодо захисту національних інтересів та законодавства про соціальний захист).

Одним з найважливіших аспектів економічної безпеки є захист інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність включає авторські права, патенти, торгові марки, промислові зразки та інші створені людиною об'єкти. Оскільки вони є результатом творчої праці та великих зусиль, їх захист має важливе значення для стимулювання інновацій та розвитку потенціалу науки і технологій. [4]

Інтелектуальна власність має велике значення для економічної безпеки, оскільки вона сприяє стимулюванню інноваційної діяльності, підвищенню конкурентоспроможності підприємств, залученню інвестицій, розширенню експорту, захисту національних інтересів від порушень прав інтелектуальної власності та контрафакту. [5]

Захист інтелектуальної власності має вирішальне значення для розвитку національної економіки та посилення конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Вільне використання інтелектуального потенціалу сприяє розширенню можливостей для наукових досліджень, технологічних інновацій та технічного прогресу. [6]

Для забезпечення ефективного захисту та використання інтелектуальної власності необхідно мати належну правову базу, інституційну систему, інформаційну інфраструктуру, кваліфікований персонал, а також співпрацювати з міжнародними організаціями та іншими державами. У цьому контексті важливою роль відіграє Світова організація інтелектуальної власності (СОІВ), яка є спеціалізованою установою ООН, що займається питаннями гармонізації, стандартизації, координації та технічної допомоги в галузі інтелектуальної власності. [7]

Однак захист інтелектуальної власності може бути складним завданням через постійний розвиток технологій та появу нових способів її розповсюдження. Тому важливо зосередитися на постійному вдосконаленні правової бази та механізмів правозастосування для забезпечення ефективного

захисту інтелектуальної власності. Роль економічної безпеки та захисту інтелектуальної власності в сучасних умовах господарювання є дуже важливою. [8 с. 64]

У свою чергу, захист інтелектуальної власності може підвищити конкурентоспроможність і прибутковість компанії, збільшивши кількість інноваційних рішень і виробництва. Наприклад, патентний захист може забезпечити конкурентну перевагу, стимулюючи дослідження та розробку нових виробничих матеріалів, продуктів і методів. [9 с. 170]

Крім того, захист прав інтелектуальної власності необхідний для запобігання порушенню прав інтелектуальної власності та перевазі прав компанії та для створення конкурентного середовища. Порушення прав інтелектуальної власності може призвести до втрати та погіршення ділової репутації та призвести до втрати вигідного доступу на ринок.

Основними теоретичними підходами до економічної безпеки та захисту інтелектуальної власності є: [10]

1. Стратегічний підхід включає планування та формування стратегії дій щодо забезпечення економічної безпеки та захисту інтелектуальної власності.

2. Системний підхід полягає в розумінні економіки як складної системи, що містить багато взаємопов'язаних елементів.

3. Теорія еволюції відображає процес безперервного розвитку та зміни економічної системи, особливо з точки зору безпеки та захисту прав інтелектуальної власності.

4. Технічний підхід ґрунтується на застосуванні технології для забезпечення ефективності захисту інтелектуальної власності.

5. Юридичний підхід полягає в забезпеченні захисту прав інтелектуальної власності законом.

Саме ці методи можна використовувати окремо або в комплексі для забезпечення ефективної економічної безпеки та захисту інтелектуальної власності.

Правове забезпечення інтелектуальної власності та економічна безпека є двома важливими аспектами для розвитку та захисту інноваційного потенціалу країни. Різні автори мають різні підходи до розв'язання цих проблем, але вони також демонструють деяку подібність і відмінність у своїх поглядах. [11 с. 164]

Одним з підходів є зміцнення законодавства в галузі інтелектуальної власності та економічної безпеки. Автори, які підтримують цей підхід, вважають, що необхідно створити більш жорстке законодавство, яке б забезпечувало ефективний захист прав інтелектуальної власності. Вони також підтримують розвиток інструментів захисту та їх активне використання.

Іншим підходом є створення сприятливих умов для розвитку інноваційної економіки та підтримка інтелектуальної власності як стратегічного ресурсу. Автори, які підтримують цей підхід, вважають, що для досягнення економічної безпеки і забезпечення прав інтелектуальної власності необхідно створити сприятливі умови для розвитку інновацій і підтримувати діяльність підприємств в цій сфері. Вони підкреслюють важливість розвитку інфраструктури та інституціональної підтримки, а також залучення іноземного капіталу і технологій.

Подібність у поглядах авторів полягає в тому, що вони віддають перевагу розвитку законодавства та створенню сприятливих умов для розвитку інноваційного потенціалу. Вони розуміють, що правове забезпечення інтелектуальної власності та економічна безпека є взаємопов'язаними аспектами, які потребують взаємодії та координації.

Однак, відмінність у поглядах авторів полягає у вагомості, яку вони надають кожному з аспектів. Деякі автори акцентують свою увагу на правовому

забезпеченні інтелектуальної власності і вважають, що через ефективний захист прав інтелектуальної власності можна досягти економічної безпеки. Інші автори акцентують свою увагу на розвитку інноваційного потенціалу і вважають, що економічна безпека може бути досягнута за рахунок створення сприятливих умов для розвитку інновацій. [12 с. 210]

Підходи різних авторів до розв'язання проблеми економічної безпеки та правового забезпечення інтелектуальної власності в Україні можуть варіюватися. Однак, важливо зрозуміти, що правове забезпечення інтелектуальної власності та економічна безпека є взаємопов'язаними і потребують комплексного підходу для досягнення успіху.

Економічна безпека та захист інтелектуальної власності — поняття взаємопов’язані та взаємовпливові. Забезпечення економічної безпеки допомагає захистити інтелектуальну власність, оскільки робить економіку більш стійкою та стабільною, тим самим зменшуючи ризик порушення прав інтелектуальної власності.

З іншого боку, захист інтелектуальної власності забезпечує економічну безпеку, оскільки дозволяє підприємствам інвестувати в дослідження та розробки, створювати нові продукти та послуги, і таким чином підвищувати конкурентоспроможність і прибутковість. [13 с. 71]

Поєднання економічної безпеки з захистом інтелектуальної власності є важливим для забезпечення стабільного економічного розвитку, особливо в сучасних умовах.

Отже, захист інтелектуальної власності засобами правового регулювання, технологічних і організаційних методів, а також формування стійкої економічної системи є необхідними компонентами забезпечення економічної безпеки.

РОЗДІЛ 2.
ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Методичні засади оцінки економічної безпеки та інтелектуальної власності в Україні

Економічна безпека є одним з ключових елементів стабільного розвитку держави та її конкурентоспроможності на світовому ринку. Економічна безпека включає забезпечення ефективного функціонування економіки, захист національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз та створення умов для підвищення рівня життя населення.

Ефективність трансформаційних процесів, адаптація вітчизняного господарства до сучасних вимог інноваційної економіки значною мірою залежать від характеру процесів нагромадження та розвитку інтелектуального потенціалу держави. [14, с. 98].

Дана проблематика перебуває в полі зору іноземних та вітчизняних науковців Л.А. Янковської, С.Й. Вовканича, М.Н. Руткевича, В.К. Левашова, Т.В. Бауліної, І.Ф. Радіонової та ін.

Ефективність залучення інтелектуального потенціалу до макроекономічних процесів аналізується такими провідними міжнародними організаціями, як ООН, ЮНЕСКО та Всесвітній економічний форум (ВЕФ). [15]

Зокрема, на етапі моніторингу за стадіями трансформації інтелектуального потенціалу розглядаються такі важливі форми його трансформації: як формування, збереження, накопичення, розвиток, відтворення, використання, занепад (деградація) та збагачення (нарощування) (рис. 1).

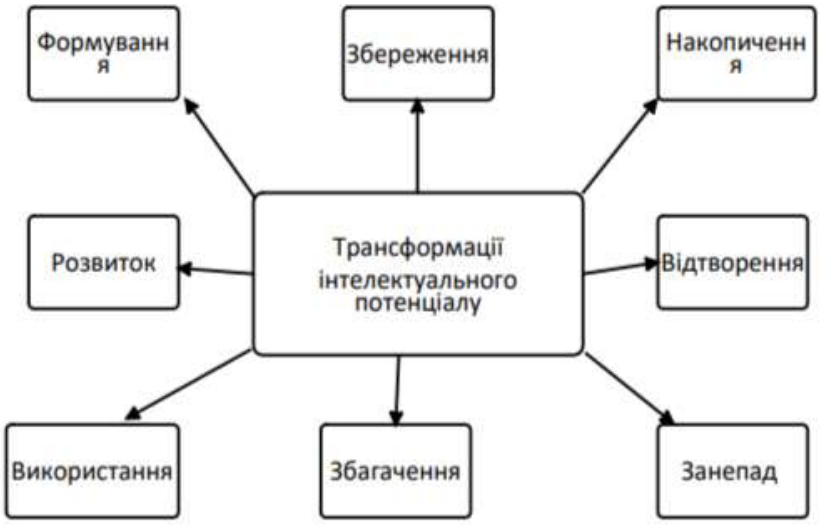

Рис. 2.1. Трансформації інтелектуального потенціалу [16 с. 107]

Формування даного інтелектуального потенціалу передбачає здатність інтелектуальних і розумових здібностей населення держави продукувати нові ідеї та знання, а відтак спрямовувати їх на соціально-економічний розвиток.

Нагромадження інтелектуального потенціалу характеризує процес нарощувати у суспільстві результатів розумової та творчої праці, що можуть набувати статусу об’єктів інтелектуальної власності та сприяють прискореному економічному піднесенню та зміцненню національної економічної безпеки.

Відтворення інтелектуального потенціалу означає відновлення інтелектуальних ресурсів суспільства шляхом створення для нихсприятливих умов та залучення продуктивних сил суспільства до соціально-економічних процесів.

Використання інтелектуального потенціалу означає максимальне залучення інтелектуалів до соціально-економічних процесів та ефективне використання наявної інтелектуальної інфраструктури.

Занепад або зниження інтелектуального потенціалу - це процес поступового скорочення наукових та освітніх програм, культурного та духовного занепаду населення країни.

Збагачення інтелектуального потенціалу означає перевищення темпів його зростання через активізацію механізмів протидії загрозам розвитку інтелектуального потенціалу.

Формування інтелектуального потенціалу означає, що інтелектуальні та розумові здібності населення генерують нові ідеї та знання, які в свою чергу, призводять до соціально-економічного розвитку.

Нагромадження інтелектуального потенціалу характеризує процес збільшення результатів інтелектуальної, творчої праці в суспільстві, які можуть набувати статусу інтелектуальної власності та сприяти прискоренню економічного зростання і зміцненню національної економічної безпеки. [17, С. 48].

Розвиток інтелектуального потенціалу - це процес переходу до більш досконалого стану, який гарантує його якісне та кількісне зростання, повну реалізацію та ефективне використання.

Особливої актуальності набувають наступні три моменти: [18 С. 224–228].

- по-перше, функціонування системи економічної безпеки піддається певному ступеню невизначеності та мінливості;

- по-друге, невизначеність ситуації обумовлена постійним впливом факторів, які не піддаються чіткій формалізації та кількісній оцінці;

по-третє, проблемає багатоаспектною за своєю природою.

Методологія дослідження інтелектуального потенціалу систем економічної безпеки базується на певних принципах, зокрема: [19, С. 113] (табл. 1).

Таблиця 1.

1.	**Принцип системності**	встановлення зв'язків між структурними елементами, що забезпечують цілісність функціонування системи економічної безпеки. Цей принцип передбачає аналіз системи через її взаємодію із зовнішнім та внутрішнім середовищем.
2.	**Принцип комплексності**	принцип характеризується ретельним вивченням причинно-наслідкових зв'язків, всебічною оцінкою вхідних параметрів, їх зміною та розвитком в межах об'єкта дослідження у просторі та часі. Принцип комплексності тісно пов'язаний з принципом системності, певною мірою доповнює і розширює його.
3.	**Принцип відповідності теорії і практики**	принцип передбачає взаємообумовлений зв'язок теоретичних розробок та їх перевірку в реальному житті.
4.	**Принцип об'єктивності**	принцип який регулює вибір відповідних наукових підходів та інструментів, що дозволяють отримати істинні знання про різні фактори, які породжують те чи інше явище про предмет дослідження.
5.	**Принцип розвитку**	принцип характеризує кількісні та якісні зміни в об'єкті дослідження та можливі варіанти позитивних змін і трансформацій.
6.	**Принцип абстрагування**	принцип полягає в мисленнєвому відокремленні та абстрагуванні суттєвих від несуттєвих проявів характеристик досліджуваного явища чи процесу.
7.	**Принцип декомпозиції**	принцип розбиваючи загальну проблему начастини та виокремлюючи конкретні види робіт, ми створюємо умови для ефективного аналізу та вирішення детермінованих та імовірних проблем.

У сучасному суспільстві інформаційні технології та інтелектуальний потенціал набувають все більшого значення у забезпеченні економічної стабільності держави. Інтелектуальний потенціал визначається як сукупність знань, умінь, навичок, здібностей, обізнаності та підготовки працівників у різних сферах діяльності. Зокрема, застосування методології дослідження інтелектуального потенціалу в системі економічної безпеки спрямова не на аналіз та оцінку рівня інтелектуального розвитку країни, виявлення проблем та визначення шляхів підвищення його ефективності.

Для реалізації методології дослідження інтелектуального потенціалу в системі економіки та безпеки України необхідно розглянути наступні аспекти: [20]

- вимірювання інтелектуального потенціалу. Для ефективного аналізу необхідно розробити критерії та показники для оцінки рівня інтелектуального потенціалу держави. До них можна віднести показники науково-технічного прогресу країни, такі як кількість вищих навчальних закладів, кількість науково-дослідних центрів, кількість професійних кадрових резервів та обсяг інвестицій в науку;

- аналіз стану інтелектуального потенціалу. Це передбачає детальне вивчення різних аспектів інтелектуального розвитку, таких як система освіти, інфраструктура НДДКР, інноваційна діяльність, рівень компетентності робочої сили та інші фактори, що впливають на розвиток інтелектуального потенціалу;

- виявлення проблем та розробка заходів для покращення інтелектуального потенціалу. На основі проведеного аналізу слід визначити проблеми, що стримують розвиток інтелектуального потенціалу держави, та розробити заходи для їх подолання. Це можуть бути програми підвищення кваліфікації працівників, заходи із залучення інвестицій у дослідницькі проекти т апідтримка інноваційних підприємств;

- оцінити ефективність заходів з підвищення інтелектуального потенціалу. Необхідно розробити механізм моніторингу та оцінки ефективності заходів, спрямованих на підвищення інтелектуального потенціалу, з метою визначення ступеня їхнього внеску в економічну безпеку держави.

Таким чином, дотримання багатоаспектного трактування методології дослідження інтелектуального потенціалу в системі економічної безпеки дозволяє отримати найбільш об'єктивну, повну та системну інформацію про стан системи економічної безпеки, її структуру та механізми функціонування, а також розуміння сукупності теоретичних положень, концептуально-категоріальних засад дослідження, наукових принципів, методів, інструментарію та методик наукового дослідження, що визначають інтелектуальний потенціал, а від так і вплив інтелектуальної безпеки на рівень економічної безпеки.

2.2. Стан економічної безпеки та правового забезпечення інтелектуальної власності в Україні

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції економічної безпеки та інтелектуальної власності набувають нового змісту та значення. З одного боку, відкритість та співробітництво сприяють поширенню знань, технологій, культурних цінностей, розширенню ринків та можливостей для розвитку. З іншого боку, зростають ризики втрати національної самобутності, конкурентоспроможності, суверенітету, а також загрози незаконного використання або привласнення інтелектуальної власності.

Тому необхідною умовою забезпечення економічної безпеки та інтелектуальної власності є розвиток національної системи охорони прав інтелектуальної власності, яка б враховувала міжнародні стандарти та вимоги, а також специфіку вітчизняної економіки, науки, культури та законодавства. Така

система повинна забезпечувати ефективне правове регулювання, організаційне забезпечення, інформаційне супроводження, економічне стимулювання та контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності на всіх рівнях. [21]

Одним із важливих аспектів економічної безпеки є правова охорона інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність – це сукупність прав на результати інтелектуальної діяльності, такі як винаходи, промислові зразки, торгові марки, авторські права та патенти. Інтелектуальна власність має вирішальне значення для розвитку науки, технологій, культури та освіти, а також для стимулювання інновацій та конкуренції.

Правова підтримка інтелектуальної власності включає встановлення та захист прав власників інтелектуальної власності, а також боротьбу з порушеннями цих прав. Правова охорона інтелектуальної власності сприяє створенню сприятливого інвестиційного середовища, підвищенню довіри до національних судових органів та підтримці міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності. [22]

Важливість економічної безпеки та правової охорони інтелектуальної власності в Україні є актуальною та важливою темою, пов'язаною з розвитком національного потенціалу, залученням інвестицій, інтеграцією до Європейського Союзу та протидією зовнішнім викликам. Інтелектуальна власність – це право на результати інтелектуальної діяльності людини в науці, мистецтві, промисловості та інших галузях, які є об'єктом цивільно-правових відносин.

У рамках Угоди про асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання гармонізувати своє законодавство у сфері інтелектуальної власності з вимогами Європейського Союзу. З цією метою було внесено зміни до деяких законодавчих актів України з метою посилення охорони та захисту прав на торговельні марки та промислові зразки, винаходи та корисні моделі, географічні зазначення та компонування напівпровідникових виробів. [23]

Одним з активів підприємства, які сприяють просуванню послуг або продажу товарів, є інтелектуальна власність. Для збереження цієї цінності та запобігання збиткам необхідно її “реєструвати” або здійснювати інші організаційні дії. Розповідаємо про те, де малі та середні підприємства (МСП) Європейського Союзу реєструють права ІВ.

Згідно з аналітикою, розміщеною на офіційному порталі EUIPO, не всі МСП реєструють свою ІВ. За останні 5 років спостерігається позитивна динаміка, оскільки власники МСП почали активно реєструвати свої права в кількох країнах ЄС.

МСП, які зареєстрували свої ОПІВ, найчастіше робили це в національному відомстві однієї країни-члена ЄС (47% МСП із зареєстрованими ОПІВ) або в національних відомствах кількох країн-членів ЄС (31%). [24]

Окрім національних відомств країн-членів ЄС, найчастіше згадуваною організацією для реєстрації прав інтелектуальної власності було Європейське патентне відомство (ЄПВ) (24%). 15% МСП зазначили, що вони зареєстрували свої права інтелектуальної власності в EUIPO.

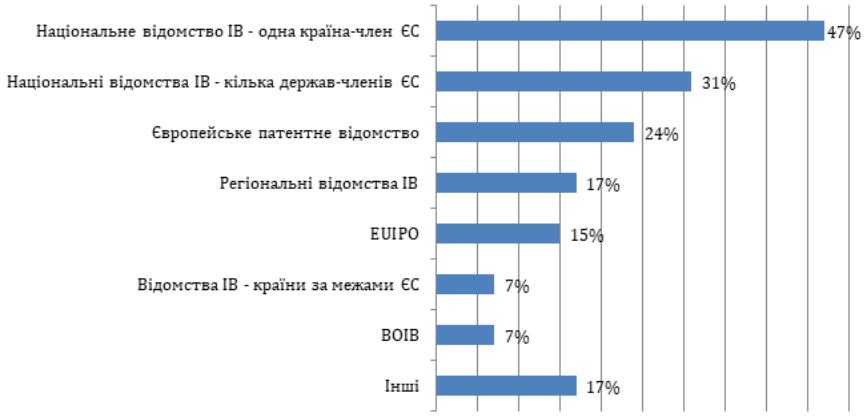

Рис. 2.2. Реєстрація ІВ

Разом з тим дослідження показало, що далеко не всі власники МСП реєструють свої права, і на це впливає ряд причин, пов’язаних з процесом реєстрації права на інтелектуальну власність.

Найпоширенішими з цих причин є: [25]

- висока вартість реєстрації;
- висока вартість за послуги патентного відомства;
- велика витрата часу на реєстрацію інтелектуальної власності.

Ці результати свідчать про те, що за останні 5 років витрати, пов'язані з процесом реєстрації, залишаються найпоширенішою проблемою, з якою стикаються МСП. Водночас про складність і тривалість самої процедури, а також про недійсність заяви згадують менше, ніж у попередні роки, що свідчить про покращення ситуації в цих сферах.

Трохи більше половини (54%) МСП, які зареєстрували права інтелектуальної власності, повідомили, що зіткнулися з труднощами при цьому.

З огляду на відмінності між державами-членами, найбільше МСП повідомили про труднощі під час реєстрації ІВ у Фінляндії (85%), Данії (74%) та Мальті (67%).

У Чехії (28%), Португалії (32%) та Болгарії (37%) МСП повідомили про найменші труднощі.

Рис. 2.3. Труднощі з реєстрацієї ІВ

За даними Європейського офісу інтелектуальної власності, 15% власників зареєстрованих прав інтелектуальної власності в країнах ЄС повідомили про порушення своїх прав.

Порушення найчастіше відбуваються з торговельними марками (14%), трошки менше з патентами і дизайном (по 10%) та корисною моделлю (7%). Наслідки порушення прав для малих та середніх підприємств можуть бути різними, включаючи втрату обороту та шкоду репутації компанії. Найпоширенішими способами захисту прав інтелектуальної власності в ЄС є прямі переговори з порушником, подання повідомлення про припинення порушення та ініціювання судової процедури.

Серед причин небажання звертатися до суду за захистом порушеного права найпоширенішою є занадто тривала судова процедура, надвисокі судові витрати та малі шанси компенсації/ Україна також досягла значного прогресу в сфері інтелектуальної власності, але залишаються питання, такі як боротьба з піратством та контрафактною продукцією. [26].

Показники порушення прав інтелектуальної власності є важливими для ефективної політики захисту інтелектуальної власності, оскільки вони дають уявлення про ефективність реєстрації прав інтелектуальної власності як засобу захисту.

Як свідчать європейські статистичні дані, 15% власників зареєстрованих прав інтелектуальної власності повідомили, що постраждали від порушення прав ІВ.

Такі порушення найчастіше відбувалося з торговельними марками (14%). Трішки менше порушень щодо патентів і дизайну (по 10%) та корисної моделі – 7%. Найменш поширеними були порушення прав селекціонерів/прав на сорти рослин – 2%. [27]

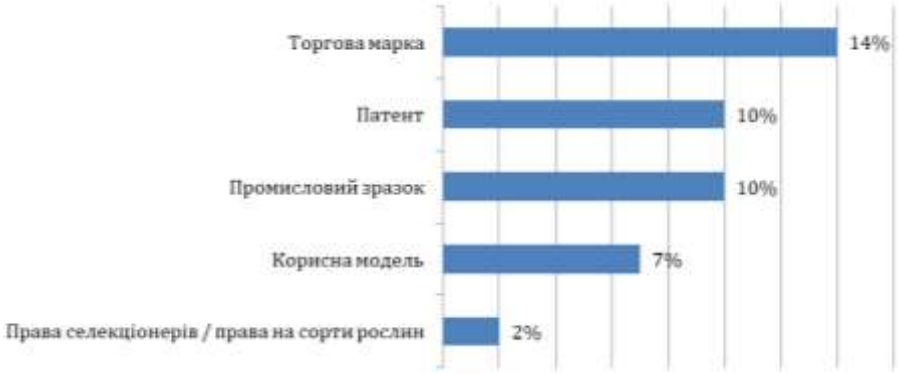

Рис. 2.4. Кількість порушень ІВ

Наслідки порушення прав інтелектуальної власності для малих та середніх підприємств (МСП) можуть бути різні: як-от втрата обороту (36%) та шкода репутації компанії (31%).

Однак найбільш часто згадуваним наслідком такого порушення стало усвідомлення необхідного захисту прав інтелектуальної власності (про це повідомили 46% МСП, які зазнали порушення).

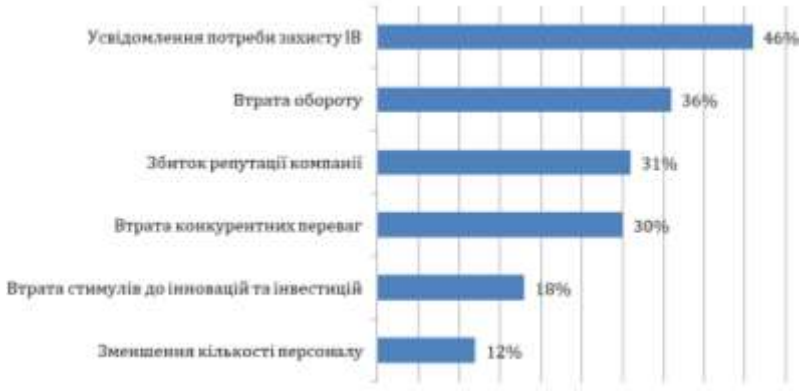

Рис.2.5. Вплив порушень

Якщо говорити про найпоширеніші способи захисту прав інтелектуальної власності в ЄС, то це зазвичай: прямі переговори з порушником (43%), подання повідомлення про припинення порушення (31%) та ініціювання судової процедури (29%).

Найменш поширеними процедурами є: медіація/арбітраж (22%), запит на втручання органів влади (18%) та ініціювання інших процедур до відомства ІВ (17%).

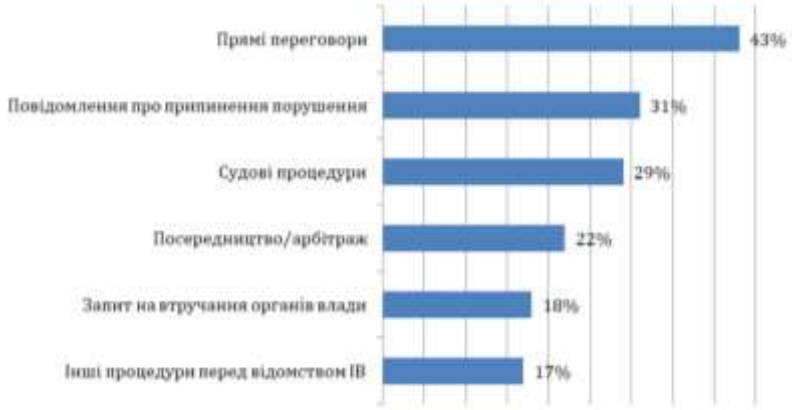

Рис. 2.6. Способи захисту прав ІВ

Серед причин небажання звертатися до суду за захистом порушеного права інтелектуальної власності найпоширенішою причиною є занадто тривала судова процедура (зазначили 33% МСП); далі йдуть: надвисокі судові витрати (26%) та малі шанси компенсації (22%).

Найменш поширеними причинами є: ризик програшу справи (13%), розголошення конфіденційної інформації (11%) та репутаційна шкода, яка могла бути спричинена оприлюдненням справи (5%).

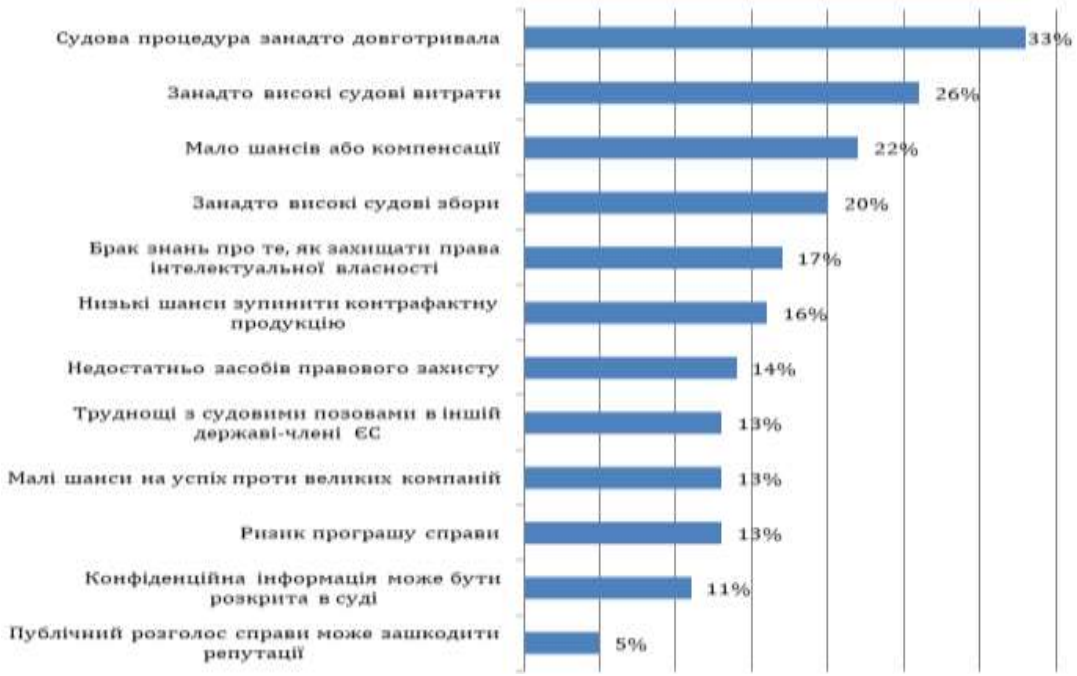

Рис. 2.7. Причини звернення до суду за захистом порушеногоправа ІВ

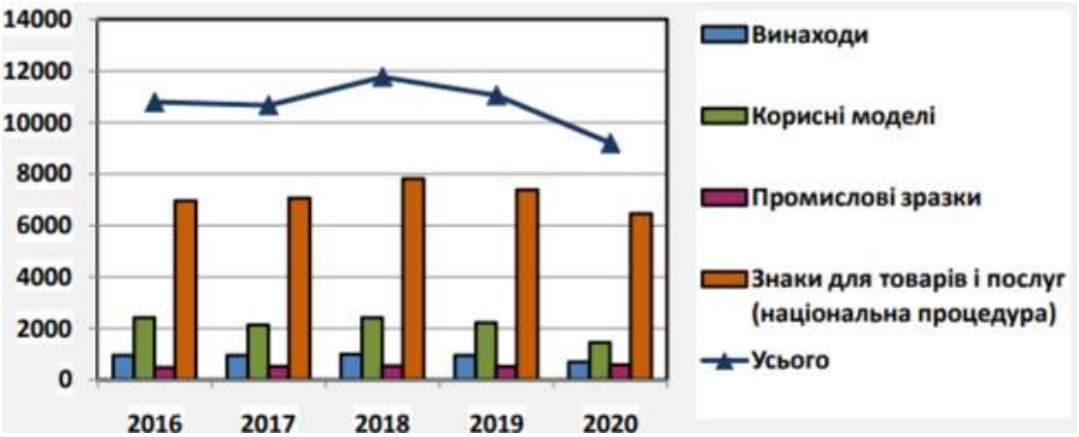

Рис. 2.8. Динаміка надходження заявок на ОПВ в 2016-2020рр.

Таблиця 2

Показники надходження та розгляду заявок і реєстрації об'єктів промислової власності

Об'єкти промислової власності	травень 2021	травень 2022	2022 до 2021 (%)
Надійшло заявок			
Усього надійшло	3 796	1 996	52,6
Винаходи	246	238	96,7
національна процедура національні іноземні міжнародна процедура	106 88 18 140	71 69 2 167	67,0 78,4 11,1 119,3
Корисні моделі	329	213	64,7
національна процедура національні іноземні міжнародна процедура	327 321 6 2	213 213 0 0	65,1 66,4 - -

Промислові зразки	124	31	25,0
національні іноземні	110 14	27 4	24,5 28,6
Торговельні марки	3 097	1 514	48,9
національна процедура національні іноземні міжнародна процедура	2 463 2 151 312 634	1 014 888 126 500	41,2 41,3 40,4 78,9
Прийнято рішень			
Винаходи Корисні моделі Промислові зразки Торговельні марки	212 347 114 2 112	200 297 64 1 961	94,3 85,6 56,1 92,9
Завершено діловодство			
Винаходи формальна експертиза кваліфікаційна експертиза	272 283	211 207	77,6 73,1
Корисні моделі	403	297	73,7
Промислові зразки	119	73	61,3
Торговельні марки національна процедура міжнародна процедура	2 751 892	2 340 968	85,1 108,5
Зареєстровано			
Усього зареєстровано	2 158	1 945	90,1
Винаходи Корисні моделі Промислові зразки Торговельні марки	137 283 126 1 612	137 178 39 1 591	100,0 62,9 31,0 98,7
Міжнародні реєстрації	873	931	106,6

Традиційно європейські МСП реєструють свої права інтелектуальної власності, щоб запобігти копіюванню їхніх рішень, продуктів та послуг іншими особами (66%), а також задля підвищення цінності своєї компанії (65%) та підвищення її вартості та іміджу (65%), а також задля визначення обсягу захисту їхніх прав інтелектуальної власності (63%). [28]

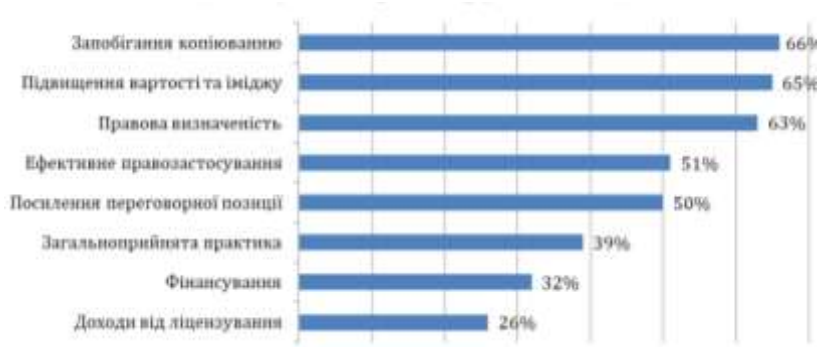

Рис. 2.9. Причини реєстрації ІВ

Однак, європейські МСП, які зареєстрували свої права інтелектуальної власності, відчувають і інші переваги від такої реєстрації.

Зокрема, 93% МСП, які зареєстрували ІР-права, вказують на позитивний вплив від цього, оскільки реєстрація:

- покращила їхню репутацію та імідж (про це зазначили 60%);
- забезпечила їм кращий захист прав інтелектуальної власності (58%);
- покращила довгострокові перспективи бізнесу (48%).

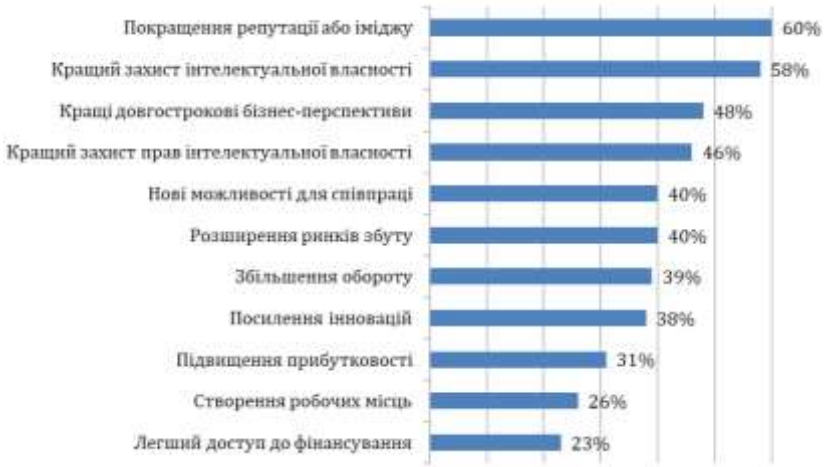

Рис. 2.10. Вплив реєстрації ІВ

2.3. Ключові проблеми та причини надмірних ризиків економічної безпеки та порушення прав інтелектуальної власності в Україні

У сучасному світі економічна безпека та права інтелектуальної власності відіграють важливу роль у розвитку країни. Однак в Україні існує низкаважливихпроблем, які призводять до надмірних ризиків у цих сферах. Дехто може запитати, що саме спричиняє ці проблеми та ризики. Щоб зрозуміти це, необхідно розглянути основні причини цих проблем.

Економічна безпека є одним з головних чинників стабільності та розвитку будь-якої держави. Вона визначає здатність країни забезпечувати свої національні інтереси, захищати суверенітет і незалежність та підтримувати високий рівень життя населення. Одним із важливих аспектів економічної безпеки є права інтелектуальної власності, які стимулюють інновації, науково-технічний прогрес та конкурентоспроможність національної економіки. Ці проблеми та причини не лише загрожують економічному розвитку країни, але й негативно впливають на імідж України на міжнародній арені. [29]

Однак Україна стикається з рядом проблем та причин, які створюють надмірні ризики для її економічної безпеки та порушують права інтелектуальної власності. До них належать: [30, С. 40]

- низькі темпи економічного зростання: який не генерує достатнього доходу для держави та її громадян і збільшують залежність від зовнішнього фінансування;
- високий рівень корупції, що підриває довіру до державних інституцій, спотворює ринкову конкуренцію, знижує ефективність використання державних ресурсів та обмежує можливості для прозорого та справедливого захисту прав інтелектуальної власності.;
- недосконаліть законодавства та правозастосовчої практики у сфері прав інтелектуальної власності, які не відповідають міжнародним стандартам і вимогам, та не гарантують достатнього рівня захисту та

стимулів для власників і користувачів прав ітелектуальної власності, та незабезпечують ефективних механізмів боротьби з порушеннями та зловживанням;

- поширення контрафактної та піратської продукції завдає значної шкоди легальному бізнесу, знижує якість та безпеку товарів і послуг, порушує права споживачів та авторів, шкодить іміджу України на міжнародній арені;
- недостатня культура обізнаності та поваги до прав інтелектуальної власності серед громадян, бізнесу, державних органів та широкої громадськості призводить до низької готовності створювати, використовувати та захищати інтелектуальні активи, а також до високої толерантності до порушень прав інтелектуальної власності та зловживань.

Оскільки в Україні існує проблема захисту прав інтелектуальної власності за даними Спеціальної антикорупційної служби України у 2020 році, згідно з глобальним індексом прав інтелектуальної власності, Україна посідає 92 місце зі 129 країн. Це свідчить про те, що все ще існують проблеми у забезпеченні повного та ефективного захисту прав власників інтелектуальної власності. [31]

Однією з причин цих проблем є відсутність координації між різними органами влади, відповідальними за захист прав інтелектуальної власності, такими як Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Державна служба інтелектуальної власності, Державна фіскальна служба, Державна митна служба, Національна поліція, Генеральна прокуратура та суди. Існує також низький рівень обізнаності та зацікавленості громадськості та бізнесу у сфері інтелектуальної власності. [32]

Зазначені проблеми та причини надмірних ризиків в економічній безпеці порушень прав інтелектуальної власності є лише частиною складного

механізму. Для їх вирішення необхідно вжити комплексних заходів, таких як посилення боротьби з корупцією в усіх сферах суспільного життя, вдосконалення законодавства та його практичного застосування, посилення режиму правозастосування та застосування санкцій, підвищення правової обізнаності громадян та їх навчання з питань прав інтелектуальної власності. [33]

За даними Міністерства економіки України, середнє значення рівня економічної безпеки за 2010-2019 роки становило 40%, що є незадовільним станом. У 2019 році рівень економічної безпеки України становив 43%, а за підсумками першого півріччя 2020 року — 41%. [34]

Стратегія економічної безпеки до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11 серпня 2021 року, визначає цілі та пріоритети національних інтересів у сфері забезпечення економічної безпеки. За цією Стратегією цільовий рівень зростання ВВП — 6%, критичний рівень інфляції — 12%, цільовий показник валових міжнародних резервів — п’ять місяців імпорту, критичний рівень тіньової економіки — 25% ВВП: [35] (табл. 2)

Таблиця 3

Табло індикаторів економічної безпеки

1.	**Фінансова безпека**	для фінансової безпеки оцінка за 10 років становить 42% від оптимального значення. За підсумком 2019 року проти 2018 року рівень фінансової безпеки зменшився на 4 в.п. до 42% та на 3 в.п. до 38% за підсумками першого півріччя 2020 року.
2.	**Виробнича безпека**	виробничу безпеку оцінили у 53% за 10 років, що зумовило скорочення попиту на вітчизняну продукцію та зростання вартості матеріалів, низької технологічності. У 2019 році та першому півріччі 2020 року показник зменшився на 2 в.п. до 56% та на 3 в.п. до 51%.
3.	**Зовнішньоекономічна**	стан зовнішньоекономічної безпеки протягом 2010

	безпека	– 2019 років оцінювався як небезпечний при середньому значенні оцінки у 34%. У 2019 році показник зріс на 5 в.п. до 41% від та у першій половині 2020 року на 5 в.п. до 43%).
4.	**Інвестиційно-інноваційна безпека**	інвестиційно-інноваційну безпеку оцінили на рівні 32% без значних покращень у 2019 чи 2020 роках. За підсумками 2019 року показник становив 31% у 2019 році та 29% за підсумком першого півріччя 2020 року, що свідчить про неможливість забезпечити стале економічне зростання в умовах поточної недостатності та ресурсної орієнтованості інвестицій.
5.	**Макроекономічна безпека**	стан макроекономічної безпеки мав середнє значення у 38% від оптимального, а диспропорції, зокрема, на ринку праці та у структурі виробництва, продовжували стримувати економічний розвиток країни. У 2019 році показник зріс на 6 в.п. До 45%, а у першій половині 2020 року – скоротився на 6 в.п. до 39% проти відповідного періоду 2019 року.

Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні базується на положеннях Конституції України, Цивільного, Кримінального, Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також на міжнародних договорах, до яких Україна є учасницею. [36]

Україна є членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІС) та підписала більше двадцяти міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності [37]

Аналіз загроз та ризиків для економічної безпеки та правового забезпечення інтелектуальної власності в Україні включає оцінку потенційних небезпек, які можуть негативно вплинути на інтелектуальну власність та економічну безпеку країни. Деякі з найбільш значущих загроз і ризиків є: [38]

1. Недостатня правова захищеність інтелектуальної власності: В Україні існує проблема недостатньої ефективності правової системи для захисту

інтелектуальної власності. Незаконне копіювання та підробка продуктів інтелектуальної власності, таких як патенти, авторські права та товарні знаки, може спричинити втрати для власників та економічне ушкодження країни.

2. Корупція: Корупція урядових посадовців може спричинити порушення прав на інтелектуальну власність та стимулювати незаконну конкуренцію та крадіжки. Відсутність ефективних антикорупційних заходів може підірвати економічну безпеку та правове забезпечення інтелектуальної власності.

3. Кібератаки та кіберзлочинність: в зв'язку зі зростанням використання технологій інформаційно-комунікаційних систем (ІКТ), кібератаки та кіберзлочинність можуть стати серйозною загрозою для інтелектуальної власності та економічної безпеки. Крадіжки даних, хакерський вторгнення та інші кіберзлочинні дії можуть призвести до витоку комерційної інформації та втрати інтелектуальної власності.

4. Зовнішні загрози: Міжнародне окруження та торговельні відносини можуть мати вплив на економічну безпеку та правове забезпечення інтелектуальної власності. Недобросовісна конкуренція з інших країн, неповажний ставлення до інтелектуальної власності та недотримання міжнародних правових стандартів можуть негативно позначитися на економічній безпеці України.

5. Відсутність інноваційної культури та освітньої бази: Недостатня свідомість про важливість інтелектуальної власності та недостатні ресурси для розвитку інновацій можуть призвести до недостатньої захищеності інтелектуальної власності та обмежити розвиток економічної безпеки.

Для забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності в Україні створено спеціалізовані органи державної влади, такі як Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державна служба інтелектуальної власності України, Вищий суд з питань інтелектуальної власності. [39]

Таким чином, основні проблеми надмірних ризиків для економічної безпеки та порушень прав інтелектуальної власності в Україні пов'язані з недосконалою системою захисту прав інтелектуальної власності, корупцією та недостатньою прозорістю. Подолання цих проблем вимагає зміцнення правової бази, підвищення ефективності правозастосування та уточнення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності. [40]

Таким чином, теоретичні аспекти економічної безпеки та інтелектуальної власності є важливими для розуміння ролі цих понять у національному розвитку. Захист інтелектуальної власності допомагає просувати інновації та розвивати національну економіку, що є ключовими елементами забезпечення економічної безпеки країни.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Зважаючи на постійне зростання темпів технологічного розвитку, інтелектуальна власність стає важливим ресурсом для економічного розвитку країни. Інтелектуальна власність включає винаходи, промислові зразки, торгові марки, авторські права та інші права інтелектуальної власності. Правова охорона цих прав відіграє важливу роль у забезпеченні економічної безпеки країни. [41]

Економічна безпека – це здатність економіки функціонувати стабільно та ефективно, забезпечуючи національну безпеку та добробут громадян. Одним з ключових елементів економічної безпеки є інноваційний розвиток, що базується на створенні та захисті інтелектуальної власності. [42 С. 115–120.]

Однією з основних функцій правової охорони інтелектуальної власності є стимулювання інноваційного розвитку. Охорона інтелектуальної власності надає творцям інновацій правові гарантії для їхніх розробок та ідей, заохочує впровадження нових досліджень та винаходів.

Це стимулює економічний розвиток, формування технологічних підприємств, залучення іноземних інвестицій та зростання національних інтересів. Правова охорона інтелектуальної власності є необхідною умовою для підтримки інновацій та конкурентних переваг. [43 С. 89 - 94]

Крім того, інтелектуальна власність впливає на економічну безпеку країни, захищаючи її від підробок та незаконної конкуренції. Правова охорона інтелектуальної власності допомагає запобігти несанкціонованому використанню чужих ідей та розробок, зберігає національний потенціал та стримує марнотратство ресурсів. Контрафактна продукція та нелегальна конкуренція, безсумнівно, завдають значної шкоди економіці країни,

порушуючи права правовласників та підриваючи економічну стабільність. [44 С. 260-263]

Правова охорона інтелектуальної власності також впливає на зовнішньоекономічну діяльність країни. Право інтелектуальної власності стає важливою складовою міжнародних угод і договорів. Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності є важливим фактором залучення іноземних інвестицій та розширення зовнішньоекономічного співробітництва. Компанії, зацікавлені в розширенні своєї діяльності в інших країнах, очікують належного рівня захисту своїх прав інтелектуальної власності. [45 С. 89-91]

Політичне середовище має безпосередній вплив на рівень захисту прав інтелектуальної власності через прийняття законодавства та створення відповідних інституцій. Країни з розвиненою демократією та сильною правовою системою, як правило, мають високий рівень захисту прав інтелектуальної власності.

Такі країни надають інноваторам можливість реєструвати свої винаходи та отримувати виключні права на їх використання, а також встановлюють порядки та санкції проти несанкціонованого використання чужих ідей. Однак у країнах за вторитарними режимами або слабкою судовою системою захист прав інтелектуальної власності може бути недостатнім, що створює невпевненість для інноваторів і обмежує їхні природні стимули.

Одним з важливих факторів є розвиток інноваційної інфраструктури, яка сприяє комерціалізації інноваційних продуктів та послуг. Крім того, такі країни можуть мати сильніші стимули для захисту прав інтелектуальної власності, оскільки вони зазвичай пов'язані з міжнародною економікою та торгівлею, а порушення прав інтелектуальної власності може мати негативний вплив на міжнародну репутацію та торговельні партнерства. [46 С. 251]

Політичне та економічне середовище має значний вплив на рівень захисту прав інтелектуальної власності. Країни з більш розвиненою демократією,

кращими правовими системами та більш розвиненою ринковою економікою, як правило, надають вищий пріоритет захисту прав інтелектуальної власності. Однак досягнення високого рівня захисту прав інтелектуальної власності вимагає спільних зусиль держави, бізнесу та суспільства.

Одним з основних аспектів захисту прав інтелектуальної власності є патентне право. Патенти забезпечують правову охорону винаходів та промислових зразків допомагають запобігти недобросовісним конкурентам від імітації або використання розробок. Захист патентних прав сприяє появі нових технологій, їх впровадженню у виробництво та зміцненню позицій українських компаній на світовому ринку.

Права на торговельні марки також дуже важливі для захисту інтелектуальної власності. Торгові марки ідентифікують товари та послуги конкретного виробника і є символом якості, надійності та достовірності. Захист торговельних марок допомагає усунути можливість підробок та плагіату, підтримувати репутацію українських брендів та залучати іноземних інвесторів.

Ще одним аспектом захисту прав інтелектуальної власності є авторське право. Авторське право гарантує право авторів на використання їхніх творів і має велике значення для культурного, наукового та освітнього розвитку. Захист авторського права сприяє поширенню інноваційних ідей, привертає увагу до досягнень авторів та забезпечує належну винагороду за їхні твори.

Комерційна інформація також підлягає охороні інтелектуальної власності. Захист комерційної інформації допомагає запобігти витоку важливої інформації про бізнес-операції, технологічні розробки, комерційну таємницю та інші дані, що становлять комерційну таємницю.

Захист інтелектуальної власності є важливим для економічної безпеки України. Вона сприяє зміцненню інноваційного потенціалу, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, захисту інтересів

внутрішнього та зовнішнього ринків, залученню інвестицій та підвищенню інвестиційної привабливості України.

Для досягнення цих цілей важливо створитиефективну систему охорони інтелектуальної власності, розвивати законодавство у цій сфері, підвищувати правову обізнаність та сприяти інноваціям. Тільки так Україна зможе стати надійним гравцем на міжнародному ринку та забезпечити економічну безпеку.

Міжнародне співробітництво відіграє важливу роль у забезпеченні економічної безпеки та правової охорони інтелектуальної власності. Ці два аспекти безпосередньо залежать один від одного для створення сприятливих умов для розвитку національної та глобальної економіки. [47]

Інтелектуальна власність є одним з ключових факторів конкурентоспроможності та інновацій в економіці, а також джерелом доходу для її суб'єктів. Однак інтелектуальна власність також потребує ефективного захисту від порушень, які можуть призвести до втрати майна, зниження прибутковості, порушення прав споживачів та інших негативних наслідків.

Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальна власність передбачає узгодження нормативно-правових актів, стандартів та процедур, які регулюють виникнення, використання та захист прав інтелектуальна власність, а також спільну діяльність урядів, міжнародних організацій, громадських об'єднань та приватного сектору з метою підвищення рівня охорони інтелектуальна власність, протидії порушенням, вирішення спорів, обміну інформацією та досвідом, надання технічної допомоги, розвитку міжнародної системи інтелектуальна власність тощо. [48]

Одним з найважливіших міжнародних документів, який визначає загальні принципи та мінімальні вимоги до охорони інтелектуальної власності, є Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРІПС), яка є частиною Світової організації торгівлі (СОТ).

Угода ТРІПС встановлює режими охорони таких об'єктів інтелектуальної власності: [49]

1) авторське право та суміжні права;

2) товарні знаки;

3) географічні зазначення;

4) промислові зразки;

5) патенти;

6) схеми інтегральних мікросхем;

7) недобросовісна конкуренція.

Угода ТРІПС також містить положення про застосування прав ІВ, запобігання порушенням, врегулювання спорів, перегляд угоди тощо.

Економічна безпека є однією з найважливіших складових стійкого розвитку країни. Вона включає в себе забезпечення рівноваги між природними, людськими і соціально-економічними ресурсами. Одним з найцінніших активів країни є інтелектуальна власність, така як авторські права, патенти, товарні знаки тощо. Захист інтелектуальної власності є необхідною умовою для збереження та зростання капіталу, розширення науково-технічного потенціалу і просування інновацій.

Основними проблемами, які виникають у сфері інтелектуальної власності, є порушення авторських прав, контрафактна продукція, плагіат, крадіжка комерційної таємниці і так далі. Ці проблеми мають не тільки національний, але і світовий масштаб, оскільки інтелектуальна власність є об’єктом торгівлі міжнародними компаніями.

Міжнародна співпраця в цій сфері базується на взаєморозумінні та взаємовигідних угодах між державами. Наприклад, країни можуть підписувати подвійні договори про захист авторських прав, які створюють правовий механізм для забезпечення взаємного визнання прав та обов’язків. Також, існують міжнародні організації, такі як Всесвітня організація інтелектуальної

власності (ВОІВ), Європейське патентне відомство (ЕПВ) та інші, які сприяють координації зусиль у сфері захисту інтелектуальної власності. [50]

Одним з прикладів міжнародної співпраці є Торговельна угода про аспекти прав інтелектуальної власності, яка відома як TRIPS. Ця угода була прийнята Всесвітньою організацією торгівлі (ВТО) у 1994 році і стала першим міжнародним правовим інструментом, що стандартизує захист інтелектуальної власності в усіх країнах-членах ВТО. Вона зобов'язує учасників до встановлення ефективних механізмів захисту та правової охорони інтелектуальної власності.

Крім того, Україна є стороною багатьох інших міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності, таких як Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Паризька конвенція про охорону промислової власності, Стокгольмська конвенція про утворення Світової організації інтелектуальної власності (ВОІС) та інші. [51] Україна також співпрацює з міжнародними організаціями, які займаються питаннями ІВ, такими як ВОІС, Європейське патентне відомство, Європейський союз інтелектуальної власності тощо.

Особливе значення для України має міжнародне співробітництво з Європейським Союзом (ЄС) у сфері ІВ, яке почалося ще до підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, згідно з якою Україна зобов'язалася вдосконалити механізми охорони прав ІВ.

З огляду на це, Україна проводить адаптацію свого законодавства до стандартів ЄС, бере участь у спільних діалогах, тренінгах, курсах, робочих зустрічах з питань ІВ, отримує технічну допомогу від ЄС, сприяє розвитку двостороннього та багатостороннього співробітництва з країнами-членами ЄС та іншими партнерами. [52]

Міжнародне співробітництво є важливим суб'єктом в боротьбі з контрафактною продукцією і порушенням прав інтелектуальної власності. Це стає особливо актуальним у сучасному глобалізованому світі, де бізнес став все більш міжнародним, а цифрова технологія надала зловмисникам нові можливості для порушення прав власників.

Міжнародне співробітництво є важливим інструментом у забезпеченні економічної безпеки й правової охорони інтелектуальної власності. Захист інтелектуальної власності сприяє інноваціям, розвитку науково-технічного потенціалу та економічному зростанню. Міжнародний аспект цих питань має велике значення, оскільки забезпечує взаємовигідну співпрацю між країнами і створює сприятливі умови для розвитку світової економіки.

Іноземні практики у сфері застосування механізмів правового захисту для забезпечення економічної безпеки України.

В сучасних умовах глобалізації та швидкого розвитку економіки, питання забезпечення економічної безпеки для України є надзвичайно важливим. Одним із основних інструментів досягнення цього завдання є правовий захист від зовнішніх загроз та неправомірних дій.

Для отримання знань та досвіду у цій сфері, Україна може вивчати та аналізувати практику інших країн. Ряд країн, таких як Сполучені Штати Америки, Німеччина, Японія та інші, вже успішно використовують механізми правового захисту для забезпечення своєї економічної безпеки. [53]

Одним із ключових аспектів у сфері застосування механізмів правового захисту є належна регуляція іноземних інвестицій. Сполучені Штати Америки є прикладом країни, де існують ефективні механізми контролю за іноземними інвестиціями. Так, вони використовують Комітет з іноземних інвестицій у Сполучених Штатах (Committee on Foreign Investment in the United States, CFIUS), який здійснює аналіз планованих фінансових операцій і може

блокувати чи обмежувати іноземні інвестиції, якщо вони загрожують національній безпеці.

Німеччина також має розвинуту систему механізмів правового захисту, спрямованих на забезпечення економічної безпеки. Вони діють на різних рівнях - як національному, так і європейському. Наприклад, німецьке законодавство передбачає механізми контролю за іноземними інвестиціями в стратегічні галузі економіки, такі як енергетика чи таємничі технології.

Одним із найрозвинутіших країн світу з питань інновацій та технологій є Японія. Вона має великий досвід у застосуванні механізмів правового захисту для забезпечення економічної безпеки. Наприклад, японське законодавство передбачає механізми захисту інтелектуальної власності, що сприяють розвитку науки та інновацій.

На основі аналізу іноземних практик у сфері застосування механізмів правового захисту для забезпечення економічної безпеки, Україна може запровадити власні ефективні механізми. Наприклад, вона може створити спеціалізовані комітети з контролю за іноземними інвестиціями, аналогічно CFIUS у Сполучених Штатах, які будуть моніторити та оцінювати можливі ризики для економічної безпеки країни. Також, Україна може посилити механізми захисту інтелектуальної власності, що стимулює розвиток науково-технічного потенціалу та інноваційної сфери.

Застосування механізмів правового захисту для забезпечення економічної безпеки - важливе завдання для України. Аналіз іноземних практик, таких як у Сполучених Штатах, Німеччині та Японії, може надати країні цінний досвід та ідеї для запровадження власних ефективних механізмів. Це допоможе забезпечити економічну безпеку країни та сприятиме її стабільному розвитку. [54]

Пропозиції щодо покращення системи захисту та забезпечення інтелектуальної власності та економічної безпеки України: [55]

Україна, як країна з розвиненою економікою та потужним інноваційним потенціалом, повинна активно працювати над покращенням системи захисту та забезпечення інтелектуальної власності та економічної безпеки. Нижче наведено кілька пропозицій щодо вдосконалення цієї системи.

1. Ужиття ефективних заходів захисту інтелектуальної власності:

- Посилення правового захисту інтелектуальної власності шляхом введення жорстких санкцій та штрафів за порушення авторських прав.

- Забезпечення доступності та ефективності органів, які відповідають за реагування на порушення інтелектуальної власності та пошук та переслідування порушників.

2. Розвиток інноваційної економіки:

- Сприяння створенню та розвитку національних стартапів та інноваційних підприємств шляхом надання фінансової та законодавчої підтримки.

- Залучення іноземних інвестицій на розвиток інноваційних технологій та створення сприятливих умов для їх імплементації.

3. Захист комерційної та конфіденційної інформації:

- Проведення оглядів безпеки усіх підприємств з метою виявлення слабких місць та недоліків інформаційних систем.

- Забезпечення обов'язкової сертифікації програмного забезпечення та апаратних засобів для захисту конфіденційної інформації.

4. Вдосконалення законодавства:

- Активізація розробки та прийняття законодавчих актів, що регулюють питання захисту інтелектуальної власності та економічної безпеки.

- Впровадження складних електронних систем контролю та обліку прав на інтелектуальну власність.

5. Освіта та підвищення обізнаності:

- Введення предмету про інтелектуальну власність в освітній програмі шкіл та вищих навчальних закладів.

- Організація конференцій, семінарів та тренінгів з питань інтелектуальної власності та економічної безпеки для власників бізнесу та фахівців.

Виконання цих пропозицій сприятиме підвищенню рівня захисту та забезпечення інтелектуальної власності та економічної безпеки в Україні. Це, в свою чергу, обережно стимулює розвиток інноваційного середовища, привертає іноземні інвестиції та сприяє економічному зростанню країни.

Усі ці фактори підтверджують важливість правового забезпечення інтелектуальної власності для економічної безпеки країни. Правильна система захисту прав інтелектуальної власності забезпечує розвиток інноваційного потенціалу, захист національних та іноземних інвестицій, підтримку конкурентноспроможності і ведення зовнішньоекономічної діяльності. Таким чином, реалізація і забезпечення прав інтелектуальної власності має суттєвий вплив на економічну безпеку країни.

ВИСНОВКИ

Економічна безпека та правова охорона інтелектуальної власності в Україні є важливим та актуальним питанням. Інтелектуальна власність, включаючи авторське право, патенти, торговельні марки та інші об'єкти інтелектуальної власності, є важливим ресурсом для розвитку економіки України.

В результаті дослідження з’ясувалаося що :

- теоретичними аспектами економічної безпеки та інтелектуальної власності в Україні є: розуміння загроз економічній стабільності та можливості запобігання цим загрозам. У рамках економічної безпеки вивчаються питання щодо фінансової стабільності, ефективного регулювання економіки, міжнародних торговельних відносин та інших аспектів, що впливають на економічну безпеку країни. Теоретичні аспекти інтелектуальної власності також включають вивчення економічного впливу інновацій та технологічного розвитку на суспільство та економіку;

- в ході проведення досліжджження ми встановили, що головними методичними засадами оцінки економічної безпеки та інтелектуальної власності в Україні є: аналіз ринків, фінансову інженерію, ризикове управління, стратегічне планування та внутрішній контроль. Ці методи допомагають компаніям захищати свої фінансові інтереси в умовах конкуренції та змін на ринку. Методи оцінки інтелектуальної власності включають в себе оцінку потужності патентів, технологічні аудити та моніторинг використання інтелектуальної власності. Ці методи допомагають підприємствам захищати свої інновації та технології від крадіжок та недобросовісних конкурентів.

- проаналізувавши стан економічної безпеки та правового забезпечення інтелектуальної власності в Україні ми дійшли висновку що: економічна безпека полягає в здатності країни захистити свою економіку від зовнішніх загроз, забезпечити стійкий економічний розвиток та забезпечити життєво

важливі інтереси свого населення. Правове забезпечення інтелектуальної власності включає в себе захист прав власника на інтелектуальні твори, такі як винаходи, торгові марки, авторські права, патенти та інші об'єкти, що виникають у результаті інтелектуальної діяльності. Це допомагає стимулювати інновації, розвиток технологій та творчості, що в свою чергу сприяє економічному зростанню і конкурентоспроможності.

- в ході дослідження ми визначили ключові проблеми та причини надмірних ризиків економічної безпеки інтелектуальної власності в Україні ми визначили що: ключові проблеми та причини надмірних ризиків економічної безпеки інтелектуальної власності включають в себе: піратство та порушення авторських прав, що призводять до втрати прибутків для власників інтелектуальної власності; недостатня законодавча база та слабка правова охорона інтелектуальної власності; відсутність ефективної системи контролю за порушеннями прав власності; нездатність забезпечити належний захист інтелектуальної власності в умовах глобалізації та швидкого розвитку технологій.

- узагальнивши напрямки удосконалення захисту інтелектуальної власності та підвищення економічної безпеки України ми дійшли висновку що: зміцнення і посилення законодавства удосконалять забезпечення його ефективності; розробка та впровадження технологій врегулюють контроль за порушенням авторських прав, патентів та торгових марок; підвищення свідомості суспільства та бізнесу щодо важливості захисту; міжнародне співробітництво.

Отже, економічна безпека та правова охорона інтелектуальної власності в Україні є складними, але важливими питаннями. Їх реалізація сприятиме розвитку інноваційного потенціалу України та покращенню умов для підтримки та захисту інтелектуальних прав громадян і підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ковальчук, І. В. Економічна безпека держави: сутність, складові, механізми забезпечення. Економіка і регіон. Видавництво: Економічний журнал, 2018. 4 с. С. 5-10.

2. Анісімова О. М., Лаврентьєва Л. В. Сучасні тенденції економічної безпеки підприємства в Україні // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. Видавництво: Економічний журнал 2017. Вип. 1(11). С. 5-10.

3. Лісовський, В. М. Економічна безпека держави: теоретичні засади та практичні аспекти. Київ: КНЕУ, 2018. С. 5-8

4. Електронний ресурс: Актуальні питання права інтелектуальної власності. Актуальні питання: URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/metod/7773.pdf.

5. Електронний ресурс: Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: URL: https://core.ac.uk/download/pdf/72008482.pdf.

6. Електронний ресурс: Охорона прав інтелектуальної власності: URL: https://ipr.nas.gov.ua/?page_id=194.

7. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні: URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487

8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13, С. 64, 7

9. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. Відомості ВР України. 1994. № 24, 170 с.

10. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств: URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/103/1/Teoretychni_aspekty_ekonomichnoi_bezpeky_pidpryiemstv.pdf

11. Федулова Л.І. Напрями правового забезпечення розвитку креативного сектору економіки України: Місто: Київ 2018 р.164 с.

12. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Інтелектуальна власність України. Ужгород: видавництво, 2017. 210 с.

13. Перевалова Л.В. Проблеми захисту інтелектуальної власності в системі економічної безпеки підприємства. Харків: 2017. 71 с.

14. Бервено О. В. Інтелектуальний капітал: економічний зміст і особливості формування в транзитивному суспільстві : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.01.01. Харків, 2018. 98 с.

15. Всесвітній економічний форум: торговельний та інвестиційний виміри. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodnividnosyny/vsesvitniyekonomichnyy-forum-torhovelnyy-ta-investytsiynyy

16. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі наук про економіку. Київ, 2018. 107 с.

17. Гузенко Г. М. Інтелектуальний потенціал як основа формування економіки знань / Гузенко Г. М., Гайдученко Ю. О. Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди: Економіка. Харків, 2017. Вип. №13. 48 с.

18. Гунько В. І. Вплив чинників зовнішнього середовища на формування інтелектуального потенціалу як чинника людського розвитку явищ // Актуальні проблеми економіки. Місто: Харків, 2018. № 8 (110). С. 224-228

19. Шипілова Л. М. Стратегічне Планування у сфері національної безпеки. Київ: 2023. 113 с.

20. Железняк В.В., Шило Л.А. Дослідження підходів до формування системи показників кількісної та якісної оцінки економічного потенціалу підприємства. Ефективна економіка. Місто: Київ, 2010. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=313 (дата звернення: 17.11.2020).

21. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487.

22. Інформація про реформу правової охорони та захисту інтелектуальної власності. URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f68343c1-6637-4e6f-a38168b3fcd01f42&title=InformatsiiaProReformuPravovaOkhoronaTaZakhistIntelektualnoiVlasnosti.

23. Поняття та способи захисту права інтелектуальної власності. URL: http://4ua.co.ua/pravo/intelektualne/ponyattya-sposobizahistupravaintelektualnoyi-vlasnosti.html.

24. Реєстрація МСП Євросоюзу своїх прав інтелектуальної власності. URL: https://nipo.gov.ua/de-msp-eu-reiestruiut-iv/

25. Економіка інтелектуальної власності. URL: http://uran.inprojournal.org/article/download/156015/155455.

26. Мінекономіки: Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-zabezpechennia-zakhystu-prav-intelektualnoi-vlasnosti-na-rivni-mizhnarodnykh-standartiv-vazhlyva-peredumova-zaluchennia-investytsii-ta-vidbudovy-ukrainy.

27. Аналітика від EUIPO: порушення прав інтелектуальної власності в країнах ЄС. URL: https://nipo.gov.ua/porushennia-prav-iv-krainy-eu/

28. Переваги реєстрації інтелектуальної власності для малих та середніх підприємств: досвід ЄС. URL: https://nipo.gov.ua/perevahy-reiestratsii-iv-msp-eu/

Державний університет внутрішніх справ. - 2018. - № 3. - С. 82-85.

29. Про затвердження рішень атестаційної колегії міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад: Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303

30. Промислова власність у цифрах. Показники діяльності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» за І півріччя 2018 року державне підприємство. «Український інститут інтелектуальної власності». Київ, 2018. 40 с.

31. Проблеми інтелектуальної власності – камінь спотикання для економіки. URL: http://tridentlaw.kiev.ua/public/56-2011-09-07-10-44-00.html.

32. Паладі М. Удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності - найважливіша складова інноваційного розвитку України. URL: http://www1.nas.gov.ua/svit/Article/Pages/10_3536_2.aspx.

33. Ангел Є. Непотрібна інтелектуальна власність: де і чому гальмує Україна. URL: https://www.eurointegration.com.ua/ experts. 2018/ 03/13/ 7078571/.

34. Стратегія економічної безпеки до 2025 року: Основні показники. URL:https://investory.news/strategiya-ekonomichnoi-bezpeki-do-2025-roku-osnovni-pokazniki/

35. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України: Указ президента України від 11.08.2021р. №347. URL:https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613.

36. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні. URL:https://minjust.gov.ua/m/str_4487.

37. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). URL:https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipo

38. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності. URL:https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti&isSpecial=true

39. Правові аспекти вдосконалення механізму захисту інтелектуальної власності. URL:http://www.lsej.org.ua/8_2021/18.pdf.

40. Показники економічної безпеки - запит до: Міністерство економіки. URL:https://bing.com/search?q

41. Показники економічної безпеки - запит до: Міністерство економіки. URL:https://dostup.pravda.com.ua/request/pokazniki_iekonomichnoyi_biezpie.

42. Костюк В. Стратегія формування конкурентних переваг підприємства в сучасних умовах ринку: Галицький економічний вісник. Тернопіль. ТНТУ, 2019. Том 58. № 3. С. 115-120.

43. Лебедко С. А. Формування механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств/ Економіка та держава. Місто: Харків, 2017. № 8. С. 89 - 94.

44. Ярославський А.О. Оцінка економічної безпеки підприємства. Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції: тези доповідей VII-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції 20-22 травня 2020 р. /за ред. І.О. Мельник та ін. Миколаїв, 2020. 409 с. С. 260-263.

45. Ярославський А.О. Сутність організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою зернопереробних підприємств. Конкурентоспроможність аграрного сектору в умовах функціонування Зони вільної торгівлі з Європейським Союзом: збірник тез ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Київ: НУБіП України, 2019. 230 с. С. 89-91.

46. Управління регіональною продовольчою безпекою в умовах економічної нестабільності: монографія Калетнік Г. М. та ін. Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2017. 251 с.

47. Rudnichenko Y., Matiukh S., Shuprudko N., Kvasnytska R., Dotsenko I., Yaroslavsky A. Managing Adaptation Processes of the Enterprise Economic Security System to the Influence of the Customs Regulation Entities. TEM Journal. 2020. Vol. 9, Issue 3. P. 1100-1107.

48. Показники економічної безпеки - запит до: Міністерство економіки. URL:https://dostup.pravda.com.ua/request/pokazniki_iekonomichnoyi_biezpie_2.

49. Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності: Закон Кураїни. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text

50. Правове забезпечення охорони та захисту прав інтелектуальної власності. URL:http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/75.pdf.

51. Законодавство України про інтелектуальну власність URL:https://pidru4niki.com/1499052863603/pravo/zakonodavstvo_ukrayini_pro_intelektualnu_vlasnist.

52. Електронний ресурс: Охорона прав інтелектуальної власності в рамках світової організації URL:http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7382/Chybisov_AKD.pdf?sequence=1.

53. Міжнародне співробітництво щодо правової охорони інтелектуальної власності. URL:http://www.lsej.org.ua/11_2021/94.pdf.

54. Міжнародні організації - цілісність сектору безпеки. URL:https://securitysectorintegrity.com/uk/інститути-та-організації/міжнародні-організації/

55. Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності на рівні міжнародних стандартів - важлива передумова залучення інвестицій та відбудови України. Міністерство економіки України. URL:https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=cebe8800895e421889ad9a3f07b554ac&title=ZabezpechenniaZakhistuPravIntelektualnoiVlasnostiNaRivniMizhnarodnikhStandartivVazhlivaPeredumovaZaluchenniaInvestitsiiTaVidbudoviUkraini-OleksandrGriban